

Hea keskkonnaharidusliku õppeprogrammi kirjelduse kriteeriumid

2018. aastal võeti vastu Eesti keskkonnahariduse ja -teadlikkuse tegevuskava, mille ühe tegevusena luuakse keskkonnahariduse kvaliteedisüsteem. Eesmärk on saavutada ühtlane tase erineva taustaga keskkonnahariduskeskustes ning toetada keskkonnahariduse võrgustiku arengut ehk teisisõnu – saavutada heal tasemel ja usaldusväärse keskkonnahariduse kättesaadavus kõikjal Eestis.

Loodav kvaliteedisüsteem käsitleb

- keskkonnahariduslikke õppeprogramme,
- juhendajate kvalifikatsiooni ja enesetäiendamist ning
- keskkonnahariduskeskusi kui keskkonnasäästlikult toimivaid üksusi.

Kvaliteedisüsteemi loomist juhivad Eesti Keskkonnahariduse Ühingu koostöös Keskkonnaministeeriumi ning Haridus- ja Teadusministeeriumiga, kaasates huvitatud osapooli – keskkonnahariduse spetsialiste, õpetajaid jt. Tegevusi toetab Keskkonnainvesteeringute Keskus.

Allpool on loetelu keskkonnahariduslike õppeprogrammide kirjelduste kvaliteedi kriteeriumitest, mis pakuti välja Eesti keskkonnahariduse ekspertide koostöös. Käesolev juhend on mõeldud programmide kavandajatele ja rakendajatele enesehindamiseks, parandusvajaduste avastamiseks ning ka küllastajatega ühise mõttemudeli kujundamiseks.

Juhend keskendub õppeprogrammi kvaliteedi seisukohast olulistele võtmelementidele, nagu eesmärgid, sisu ja meetodika, õppekeskkond, juhendajad ning tulemuste analüüs. Seega on põhiküsimus selles, kas programmi kirjelduses on piisavalt vajalikku infot programmi kvaliteedi kohta ning kas kavandatu on sobiv tulemusliku ja õppijatele huvi pakuva keskkonnaharidusliku tegevuse läbiviimiseks.

Keskkonnahariduse portaal <https://keskkonnaharidus.ee/et> on Eestis peamine infokanal, kust õpetajad saavad teavet pakutavatest keskkonnahariduslikest õppeprogrammidest. Portaali kaudu saab õpetaja tellida programme, anda tagasisidet jm. Portaalil avaldatud info põhjal hinnatakse ka õppeprogrammi kirjelduse kvaliteeti. On oluline, et kvaliteedi hindamise aluseks olev teave oleks täpselt seesama, mida näeb õpetaja.

Keskkonnaharidusliku õppeprogrammi kirjelduse kvaliteedi kriteeriumite loetelu

1. Õppeprogrammi nimetus, lühitutvustus ja üldandmed

Õppeprogrammi nimetus, lühitutvustus ja üldandmed annavad kõikidele huvitatud osapooltele – nii õpetajale (kes asub otsustama, kas õppeprogramm on sobiv tema õpilastele) kui ka programmis osalevatele õpilastele ja nende vanematele – vajalikku üldinfot.

Kriteeriumid:

- 1.1. Programmi nimetus annab selge ülevaate programmi teemast;
- 1.2. Õppeprogrammi lühitutvustus on antud selges sõnastuses;
- 1.3. Programmi sihtrühm on üldiselt kirjeldatud: kooliaste, osalejate vanus, õppekeel, soovitatav grupi suurus jms;
- 1.4. On märgitud programmi ajaline kestus ja sobiv toimumise aeg/ajastus;
- 1.5. On esile toodud õppekeskkonna eripärad (künklik maastik, soine ala vms);

- 1.6. On antud teavet varustuse kohta (kummikud, kirjutusvahend, võileivad vms), mida õpilased õppekäigul vajavad;
- 1.7. On välja toodud võimalikud juurdepääsupiirangud ja võimalusel ligipääsetavus erivajadustega õpilastele.

2. Õppeprogrammi eesmärgid

Õppijakesksete ja selgelt sõnastatud eesmärkide põhjal peab olema võimalik otsustada, kas programm vastab püstitatud eesmärkidele ja võimaldab hinnata tulemuste saavutamist.

Kriteeriumid:

- 2.1. Programmi eesmärkides tuuakse välja programmi lõpuks saavutatavad õpitulemused: : teadmised, oskused, väärtushinnangud ja käitumisviisid;
- 2.2. Tuuakse selgelt välja seosed riikliku õppekavaga (ainekavad, üldpädevused, läbivad teemad jms);
- 2.3. Tuuakse välja, kuidas on kavas programmi teema kaudu käsitleda inimese ja looduskeskkonna vahelisi seoseid.

3. Õppeprogrammi sisu ja metoodika

Programmi sisu ja meetodite kirjeldus moodustab programmidokumendi põhiosa ning selle põhjalik kavandamine tagab kogu programmi ladusa läbiviimise ja eesmärkides kirjeldatud tulemuste saavutamise.

Kriteeriumid:

- 3.1. Programmis esitatakse peamised sisuteemad, meetodid ja ajakava;
- 3.2. Programmi sisu aitab kaasa keskkonnahoidlike väärtushoiakute kujundamisele; programmi teema kontekstis käsitletakse inimese ja looduskeskkonna vahelisi seoseid;
- 3.3. Programm on sisult terviklik, tegevused on mõtestatud ja eesmärgipärased;
- 3.4. Valitud meetodid on otstarbekad ja tegevused tagavad programmi eesmärkide saavutamise;
- 3.5. Sisu on teaduspõhine;
- 3.6. Kasutatavad materjalid ja vahendid on asjakohased ning neid on õpilaste arvu ja metoodikat arvestades vajalikul hulgal;
- 3.7. Ajakasutus on otstarbekas ja vastab programmi tegevustele;
- 3.8. Kasutatakse mitmekesiseid ja kaasavaid aktiivõppemeetodeid;
- 3.9. Tegevused on eakohased ja sihtrühma arvestavad.

4. Õppekeskkond (programmi läbiviimise koht)

Programmi läbiviimise koht peab toetama programmi eesmäärke ja läbiviimist. Väljasõit on põhjendatud siis, kui õppekeskkond erineb tavapärasest koolikeskkonnast ja selle lähiümbrusest.

Kriteeriumid:

- 4.1. Õppekeskkond ja selle eripära toetavad eesmärkides kirjeldatud tulemuste saavutamist ja on selleks vajalik;
- 4.2. Õppekeskkond on turvaline. Ohutuse tagamiseks vajalikud meetmed on üldiselt kirjeldatud kas programmis või viidatakse keskses kokkulepitud üldistele reeglitele, mida juhendajad tutvustavad osavõtjatele programmi algul.

5. Juhendajad

Juhendajal on õppepäeva õnnestumises võtmeroll ja selleks vajalikke eeldusi on sageli keeruline kirjeldada. Programmi valiku üle otsustav õpetaja peaks siiski eelnevalt teadma, kes asub programmi kirjelduses antud lubadusi ellu viima. Juhendaja kvalifikatsioon on üks vajalikke eeldusi teaduspõhise programmi läbi viimiseks.

Kriteeriumid:

- 5.1. On antud programmi läbiviijate ehk juhendaja(te) nimed, võimalusel nende hariduslik taust, kompetentsus ja kogemused selle programmi kontekstis;
- 5.2. On esitatud programmi pakkuja ootused saatvale õpetajale tema rolli ja panuse osas.

6. Hindamine ja tagasiside

Kvaliteeditsükkel algab eesmärkide seadmisest ja lõpeb tulemuste hindamisega. Õpetaja poolt programmile antud tagasiside aitab kaasa lasteaia/kooli ja keskuse koostööle.

- 6.1. Kuidas ja millal on plaanis veenduda, et eesmärkides kirjeldatud õpiväljundid on saavutatud;
- 6.2. Kas ja kuidas teeb keskus lasteaia/kooliga koostööd? Kas, millal ja kuidas küsitakse programmi tellinud õpetajalt tagasisidet kogu õppeprogrammi kvaliteedi kohta.